

Zondag 26 augustus 2018

Het teken van het brood
Het verhaal van de tweede spijziging

Bij Marcus 8 : 1 - 21

Toen zei Jezus: ‘Begrijpen jullie het dan nog niet?’

Wanneer ik het hele verhaal lees heb ik de neiging om te zeggen: nee, ik begrijp er evenmin iets van net als de leerlingen in het verhaal. En dan ook nog: het is eigenlijk hetzelfde verhaal als in een paar hoofdstukken eerder, in Markus 6. Marcus vertelt het verhaal van de wonderbare broodvermenigvuldiging tweemaal.

En als intermezzo tussen die twee broodverhalen in, vertelt de evangelist over de discussie tussen Jezus en de Syro-Fenicische vrouw. Deze vrouw vraagt Hem om de genezing van haar dochter.

Eerst voelt Jezus daar niets voor: “Het is niet goed om de kinderen hun brood af te pakken en het aan de honden te voeren.” Maar de vrouw geeft het niet op, en weet Hem ervan te overtuigen dat het heil van God wel degelijk ook voor de niet-Joden bestemd is.

Jezus is dus wijzer geworden; het brood des levens is er voor de kinderen van Israël, en het is er net zo goed voor de volkeren.

Misschien moet daarom moet het verhaal van de broodvermenigvuldiging nogmaals worden verteld. Dit tweede verhaal lijkt als twee druppels water op het eerste in Marcus 6, maar er zijn een paar opvallende verschillen. In dit tweede verhaal worden geen vijf, maar zeven broden verdeeld. Er worden geen vijfduizend mensen gevoed, maar vierduizend. En er blijven geen twaalf manden over, maar zeven.

Je zou bijna denken dat Jezus' wonderbare krachten dus afnemen. Maar wie goed naar de getallensymboliek kijkt, ziet dat de goede gaven van God zich hier juist vermenigvuldigen. Want in Israël is vier méér dan vijf, en zeven méér dan twaalf. Staan de vijf en de twaalf voor Israël (de vijf boeken van de Wet, en de twaalf stammen van het volk), - de vier staat voor de wereld (de vier windstreken, de vier uiteinden der aarde), en de zeven voor de volheid, het geheel van de schepping. Eerst is het heil aan Israël geschonken, en van daaruit verspreidt het zich over de vier windstreken van de wereld. De eerste spijziging vindt in Galilea plaats, aan de Joodse kant van het meer. Deze tweede spijziging speelt aan de overkant, in het land van de heidenen.

Het is daar dat Jezus ook de volkeren het brood heeft gegeven. Ook in het vervolg verschillen de twee verhalen, en lijkt het of Marcus in het tweede verhaal de illustratie geeft van wat hij in het zesde hoofdstuk, na het eerste wonder, al als een onheilsprofetie schrijft: "De leerlingen waren niet tot inzicht gekomen door wat er met de broden was gebeurd, omdat ze hardleers waren." Nog steeds begrijpen ze niet wat er gaande is.

Maar voordat het zover is, vertelt Marcus hoe Jezus van wal steekt en de leerlingen ontdekken dat ze niet genoeg brood meegenomen hebben: "Ze hadden maar één brood bij zich in de boot."

En dat ene brood, mogen we hierbij wel denken, is dan ook nog niet zomaar brood, maar wat de evangelist Johannes met zoveel woorden zegt: dat was Jezus zelf. "Ik ben het Brood des levens" dat zij daar bij zich hadden.

Maar voegt dit verhaal nog iets toe aan het beeld dat we van Jezus hebben? Had Markus dit tweede verhaal over een wonderbare spijziging misschien best kunnen weglaten.

Of is het bij ons ook zo dat bepaalde dingen herhaald moeten worden voordat ze tot ons doordringen?

En... leggen we de accenten wel goed bij die wonderverhalen? Bij zo'n wonderverhaal hebben we misschien te snel de neiging om het accent helemaal bij Jezus neer te leggen.

Wijzelf verdwijnen uit het beeld, want wie zijn wij? In het verhaal echter worden de leerlingen van Jezus juist naar voren geroepen. Jezus wil met de leerlingen overleggen. Hij legt hen de moeilijkheden voor van al die mensen die geen eten hebben.

En wat gebeurt er dan? Nog voordat Jezus iets aan de leerlingen gevraagd heeft, hebben ze al hun antwoord gereed. En in dat antwoord hoor je al de schrik, de nervositeit: het zal toch niet wáár zijn dat er nu van hen verlangd wordt aan de nood van al die mensen iets te doen? Alleen al bij de gedachte, dat hun iets gevraagd of opgedragen zou kúnnen worden, komen zij haastig in het verweer: Waarvandaan zal het brood komen? Voor al die mensen? Zal iemand dat kunnen? Hier? Hun honger te stillen? Bróód? In die verlatenheid?

Ik denk dat dat heel herkenbaar is.

Wanneer we erg tegen een vraag opzien, wanneer we een probleem te groot vinden, dan menen we dat er geen beginnen aan is. Of we zeggen: het is toch maar een druppel op de gloeiende plaat. De raad van Jezus is dan eenvoudig: kom nu maar eens voor de dag met wat je hebt, en maak een begin.

En dan hoeft het natuurlijk ook niet per se brood te zijn, misschien is er iets anders waarmee we iets kunnen betekenen: met gebed, aandacht, praktische hulp.

Als we maar niet meteen zeggen dat het tóch niets uithaalt. Dat we met te weinig mensen zijn, dat het toch niets betekent....

Want wie zal zeggen hoe misschien dat kleine beetje dat we bijdragen, gezegend kan worden?
En voldoende blijkt /voor vier duizend - ,voor de mensen om ons heen.

Deze wonderbare spijziging mogen we zien als een teken van Jezus, in de nieuwe Bijbelvertaling staat er dan ook boven: het tweede teken van de broden.

Daarmee is ook gezegd dat dat meer was dan alleen een geweldig wonder van Jezus waardoor gelukkig iedereen genoeg te eten had

– ook al is dat natuurlijk ook belangrijk, dat er gedeeld wordt zodat iedereen te eten heeft.

Maar het gaat in de Bijbel, als verteld wordt over een wonder dat Jezus doet, altijd om meer dan het mirakel, het opzienbarende.

En het is zeker ook meer dan alleen een bewijs van Jezus' hemelse macht en kracht.

Een wonder is in de bijbel een teken met een be-teken-is.

Ook dit teken van het delen van het brood verwijst naar iets anders, iets groters.

Dat Jezus overvloed van leven, van brood, liefde, heelheid wil geven en leren om te delen.

Want waar brood, liefde, vrede, gerechtigheid wordt gedeeld door mensen, door ons, wordt het meer, steeds meer, als een wonderbare vermenigvuldiging.

Zoals Jezus brood, maar vooral zijn leven, zijn liefde met ons heeft gedeeld.

Maar blijkbaar wil/kan, ook in de Bijbelse tijd al, niet iedereen dat zo zien.

De Farizeeën komen bij Jezus en vragen om een teken uit de hemel.

Alsof niet net die wonderlijke spijziging van die menigte mensen heeft plaatsgevonden.

De Farizeeën willen blijkbaar een ander, een opzienbarender teken zien, ‘uit de hemel’, een bewijs dat Jezus van God is. Het lijkt erop alsof ze zich helemaal niet willen laten overtuigen, alsof ze hun conclusies al van te voren getrokken hebben. Ze stellen Jezus deze vraag om hem op te proef te stellen. Maar zo zal geen enkel teken voor hen goed genoeg zijn.

Maar ook de leerlingen hebben er niet veel van begrepen. Ze weten precies hoeveel manden brood er zijn overgebleven, maar begrijpen niet wat dit teken van het brood wil zeggen.

Ze lijken het alweer vergeten, zijn met zichzelf bezig, dat ze, nu in de boot, te weinig brood hebben meegenomen.

Ze praten erover dat ze geen brood hebben, maar staat er ook: ze hebben één brood bij zich in de boot.

Eén brood, dat staat er niet zomaar, dat is niet één brood dat toevallig nog ergens in een tas zit.

Dat ene brood wijst op Jezus, die zichzelf het levende brood noemt, die zichzelf, zijn leven heeft gegeven en gedeeld als brood, als meer dan genoeg.

De leerlingen hadden het kunnen weten, ze hoeven zich helemaal geen zorgen te maken,

Maar ze zien het niet, het teken van Leven, zo dichtbij.

‘Begrijpen jullie het dan nog niet?’ vraagt Jezus de leerlingen.

En tegelijk is het de evangelist Marcus die die vraag over de hoofden van de leerlingen heen, ook aan de lezers, aan ons stelt.

Begrijpen wij? Zien wij de tekenen?

Ook wij kunnen vast zitten in onze eigen denkbeelden over hoe het zou kunnen zijn, over wat we verwachten.

Want : “als er iets groots en echt wonderlijks zou gebeuren, dan zouden we beter kunnen geloven”. Diep in ons hart denken we dat toch wel eens?

Maar wie zoekt naar het grote, het opzienbarende, mist soms het kleine dat voor onze ogen gebeurt.

Zodat je het wonder, de ver-wonder-ing mist.

Want zoveel is er om ons over te verwonderen. Zondag 9 september zullen we er vooral over gaan zingen.

Op deze zondag wil ik hierop al wat vooruit lopen.
Juist het gewone, dagelijkse kan teken zijn van Gods aanwezigheid, liefde of kracht.

Een handvol water bij de doop, dat verwijst naar Gods liefdevolle belofte.

Een klein stukje brood dat laat proeven dat Jezus zijn leven en liefde met ons deelt.

De paaskaars en de gedachteniskaars die laten zien dat God zijn licht in ons leven wil laten schijnen.

Tijdens onze vakantie in Frankrijk hebben we een eucharistieviering meegevierd waarin het verhaal van de eerste spijziging werd gelezen. En veel van wat de priester zei heb ik niet kunnen verstaan of begrijpen, maar zijn slotwoorden gingen over het ontvangen van het brood, waarbij hij ons opriep om te worden wie we in het Brood ontvangen.

En misschien wordt daarom ook wel dit tweede verhaal verteld: dat wij het steeds beter zullen gaan begrijpen, dat we steeds meer zullen worden als mensen die durven te geloven in het wonder, dat misschien wel heel klein begint, in een stukje brood.....

Dat wij, zo breekbaar als wij zijn,
Ons leven en liefde delen met de ander.
Dat wij zien een overvloed voor alle mensen.
Gods toekomst voor allen.

Loosdrecht, Gereformeerde Kerk
ds. Hillegonda Ploeger